

KSIĄŻKA DLA DZIECI W REPERTUARZE KIELECKIEGO WYDAWNICTWA „JEDNOŚĆ” W LATACH 2014–2015

Historia Wydawnictwa „Jedność” w Kielcach sięga okresu międzywojennego². W 1918 r. została bowiem uruchomiona Drukarnia Diecezjalna „Jedność” – wówczas jedna z najnowocześniejszych na Kielecczyźnie. Najpierw pozostawała pod zarządem Kurii Biskupiej, a następnie, od 1922 r. – Związku Księży Diecezji Kieleckiej „Praca”. Tuż przed wybuchem II wojny światowej znów znalazła się pod zarządem Kurii; nastąpiło też połączenie drukarni z funkcjonującą dotychczas samodzielnie księgarnią „Jedność” i utworzenie jednego przedsiębiorstwa pod nazwą Diecezjalna Księgarnia i Drukarnia „Jedność” (Kobryń, 1993, s. 24-25, 27; Gulińska, 2006, s. 68).

W okresie wojny i okupacji drukarnia i księgarnia co prawda nie zaprzestały działalności, ale była ona bardzo ograniczona. Po wojnie natomiast, w 1945 r., na mocy umowy Ordynariatu Kieleckiego z firmą „Verbum” Drukarnia i Księgarnia „Jedność” zostały jej przekazane w administrowanie i eksploatację na dziewięć lat, do lipca 1954 r. Dyrektorem została Irena Gombrowicz, siostra pisarza Witolda Gombrowicza. Na ten okres przypada największy rozwój przedsiębiorstwa i wiąże się on z osobą Adama Półtawskiego³ – znakomitego grafika i typografa – od września 1945 r. do września 1949 r. kierownika technicznego i graficznego drukarni „Jedność” (Gulińska, 2006, s. 69-71). Ten pomyślny dla drukarni okres nie trwał jednak długo. Pod koniec 1949 r. drukarnię „Jedność” upaństwowiono. Oficyna

¹ Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytut Dziennikarstwa i Informacji.

² Historia oraz różne aspekty działalności wydawnictwa, drukarni i księgarni „Jedność” były przedmiotem licznych opracowań: (m.in. Skorupa, 1991; Kobryń, 1993; Strzałka, 2003; Gulińska, 2006; Poniewierska, 2007; Skorupa, 2007; Głowacki, 2012; Skorupa, 2014).

³ Adam Jerzy Półtawski (1881-1952) – grafik i typograf, twórca nowego, narodowego kroju czcionki drukarskiej – antykwy polskiej (dziś antykwa Półtawskiego), opartej na charakterystycznym dla języka polskiego duku pisma ręcznego (por. Stec, 1981; Sławiński, 1988).

w swym dotychczasowym kształcie została zlikwidowana, a jej majątek zawłaszczyło państwo.

Dopiero w styczniu 1990 r. biskup kielecki, Stanisław Szymecki, nawiązując do wcześniejszych tradycji, reaktywował Wydawnictwo „Jedność”. Pierwszym dyrektorem został ks. Henryk Witczyk. Po jego przejściu na emeryturę w 1995 r. stanowisko to objął i piastuje je do dziś ks. Leszek Skorupa (Poniewierska, 2007, s. 24–27).

Obecnie firma funkcjonuje jako działalność gospodarcza kościelnej osoby prawnej. Zatrudnia ok. 120 osób, w tym 25 w sektorze wydawniczym, resztę w sektorze produkcyjnym. Rocznie wydaje ok. 160 tytułów książek (Skorupa, 2014, s. 83–84).

Na początku, tak zresztą, jak w okresie międzywojennym, w ofercie „Jedności” była głównie literatura dotycząca życia duchowego oraz publikacje z zakresu historii regionu; w okresach późniejszych nastąpiła znaczna ewolucja w zakresie tematyki publikowanych książek i dziś wydawnictwo – którego wszystkie tytuły można kupić w księgarni „Jedność” – ma bogatą i szeroką ofertę wydawniczą, skierowaną do różnych odbiorców, nie tylko do tych, którzy chcą pogłębić świadomość religijną. Wydawnictwo publikuje książki z zakresu teologii, zwłaszcza dogmatycznej i moralnej, biblistyki, duchowości, filozofii, historii, bioetyki i hagiografii; zarówno autorów polskich, jak i obcych. Spośród tych pierwszych wymienić można biblistę ks. profesora Józefa Kudasiewicza i filozofa profesora Stanisława Grygiela; spośród obcych: belgijskiego liturgistę Paula de Clerka, teologów: benedyktyna Ansalma Grüna i ks. Romano Guardiniego oraz biblistę, członka Papieskiej Komisji Biblijnej i przewodniczącego Papieskiej Rady Kultury, kardynała Gianfranco Ravasiego, który jest autorem komentarzy do 10-tomowej *Biblii dla każdego* (1995–2008).

Przy współpracy z Referatem Katechetycznym Kurii Kieleckiej „Jedność” wydaje cenione w środowisku katechizmy, podręczniki metodyczne i pomoce dla uczniów (także dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych) do nauki religii dla wszystkich szczebli edukacji, opracowane według założeń aktualnej reformy polskiego szkolnictwa i zarejestrowane do użytku w całej Polsce. Bogato prezentuje się również oferta w zakresie pomocy katechetycznych: śpiewników, gier i zabaw biblijnych, scenariuszy przedstawień religijnych itp. Wydawnictwo ma w ofercie również książki o tematyce pedagogicznej oraz psychologicznej. Literaturę piękną z kolei reprezentują antologie poezji religijnej i świeckiej; ponadto nakładem „Jedności” ukazują się aforyzmy i myśli wybitnych osobistości oraz bogato ilustrowane albumy o tematyce religijnej (O Wydawnictwie, 2014)⁴.

⁴ Także informacje od Lucyny Rurarz – kierownika Działu Reklamy Wydawnictwa „Jedność”, 10.06.2015 r.

Jedność dla dzieci

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie oferty Wydawnictwa „Jedność” w zakresie książki dla dzieci, gdyż segment ten zajmuje w oficynie poważne miejsce. Badania, których podstawę źródłową stanowił aktualny *Katalog wydawniczy październik 2014–kwiecień 2015*, zostały przeprowadzone z wykorzystaniem następujących metod bibliologicznych: funkcjonalnej, i strukturalno-typologicznej i analizy zespołów książek. Ponadto wykorzystano metodę statystyczną.

Pierwsze pozycje w ramach działu *Jedność dla dzieci* ukazały się w 2002 r. Początkowo większość oferty stanowiły niewielkie broszury w formie skoroszytu, wycinanki i kolorowanki; zasadniczo były to przedruki z języka niemieckiego i włoskiego (m.in. niemieckich wydawnictw Herder i Ravensburg, włoskiego wydawnictwa Giunti); następnie ilustrowane bajki i baśnie, pobudzające fantazję dziecka, bajki i opowiadania terapeutyczne, wyciszające, uspokajające, ale także aktywizujące do zabawy – pomysły i propozycje różnych zabaw „na każdą pogodę”.

Stopniowo repertuar poszerzał się o nowe tematy, w tym te o charakterze religijnym. W epoce, w której rodzina przeżywa kryzys, kiedy rodzice za mało rozmawiają z dziećmi, skupiając się bardziej na zapewnieniu im bytu materialnego na wysokim poziomie, książki „Jedności” nie tylko promują chrześcijańskie wartości, ale uczą po prostu być ze sobą: bawić się i wzajemnie ubogacać. W ofercie „Jedności dla dzieci” są więc książki edukacyjne, z zakresu pedagogiki zabawy, baśnie, bajki, opowiadania, książki religijne, poradniki kulinarne, wydawnictwa leksykograficzne z różnych dziedzin, książki popularnonaukowe, kolorowanki i naklejki (Skorupa, 2014, s. 83; O Wydawnictwie, 2014).

Dotąd ukazało się prawie 800 tytułów książek dla dzieci⁵. Znaczną przewagę zawsze stanowiły i nadal stanowią książki autorów obcych, które swoją premierę miały za granicą. „Jedność” kupuje prawa do wydania polskiego i publikuje na prawach licencji. Adaptacji dzieł do polskich realiów dokonują redaktorzy zatrudnieni w wydawnictwie, tłumaczeń zaś – osoby z nim współpracujące. Licencje na wydawanie książek zagranicznych kupuje się głównie na międzynarodowych targach książek. Najważniejsze z nich to targi książki dla dzieci w Bolonii (Bologna Fiera del Libro per Ragazzi), targi we Frankfurcie nad Menem (Frankfurter Buchmesse) i w Londynie (London Book Fair). Tam m.in. są wybierane interesujące publikacje, a selekcji dokonują: przedstawiciel Działu Praw i dyrektor wydawnictwa, ks. Skorupa, wspierani opinią dyrektora do spraw sprzedaży oraz kierownika redakcji dziecięcej (Skorupa, 2014, s. 89).

⁵ Wg katalogu NUKAT.

Jeśli zaś chodzi o książki polskich autorów to wydawnictwo samo ich poszukuje i – w zależności od zadowolenia i akceptacji młodych czytelników – współpracuje dłużej lub krócej z autorem. Bywa także, że sami autorzy zgłaszają się do wydawnictwa. Repertuar dobierany jest starannie, wszystkie książki podlegają wstępnej recenzji wewnętrznej, której dokonują zatrudnieni w wydawnictwie redaktorzy, specjalizujący się w określonym typie książek, np. religijnych. Pomocą służą także fachowcy spoza wydawnictwa – poloniści, pedagodzy, psycholodzy – zarówno miejscowi, jak i spoza Kielc⁶. Pewnym kryterium doboru repertuaru jest komputerowa analiza efektywności i rentowności tytułu, który następnie musi być zatwierdzony przez specjalną pięcioosobową komisję, złożoną z członków zarządu i redaktorów (Skorupa, 2014, s. 83–84).

Obecnie w ofercie Wydawnictwa „Jedność” znajduje się 375 książek dla młodego czytelnika. Przedstawione dane pochodzą z *Katalogu wydawniczego październik 2014–kwiecień 2015*⁷. Zawiera on książki wydane w latach 2006–2015: publikacje polskie oraz zagraniczne, które mają aktualną umowę licencyjną. W roku 2011 wydano 38 tytułów, w 2012 – 47, w 2013 – 81 i w 2014 – 79. Dane za ostatnie lata pozwalają stwierdzić, że rocznie „Jedność” wydaje 40–60 książek dla dzieci, czyli ok. 25–30% całej rocznej produkcji wydawnictwa.

W *Katalogu*, będącym podstawą niniejszego opracowania, książki dla dzieci podzielono na kategorie tematyczne, a w ich obrębie na kategorie wiekowe, wyróżniając publikacje: dla dzieci 3–6-letnich, 7–10-letnich i 10–12-letnich. W tabeli 1 ten sam materiał został uporządkowany nieco inaczej – najpierw z podziałem na kategorie wiekowe, a następnie na kategorie tematyczne.

Okazuje się, że część kategorii tematycznych powtarza się dla wszystkich trzech, lub co najmniej dla dwóch kategorii wiekowych, część natomiast to książki przeznaczone tylko dla jednej kategorii wiekowej.

Książki dla dzieci najmłodszych – 3–6-letnich (68 tytułów) pogrupowane są w czterech kategoriach tematycznych. Najliczniejszą grupę stanowią „Baśnie, bajki, opowieści” – 38 tytułów, z przykładem *Baśni* (2009) Hansa Christiana Andersena oraz *Baśni braci Grimm* (2013) na czele. Spośród innych zbiorów wymienić można jeszcze *Baśnie nie tylko o królewnach* (2014) w opracowaniu Rossany Guarnieri, *Baśnie nie tylko o krasnoludkach* (2014) w opracowaniu Cristiny Pacei oraz *Najpiękniejsze baśnie* (2009) i *Krótkie baśnie na dobranoc* (2009). Bohaterami wielu opowieści kierowanych do najmłodszych czytelników są zwierzęta, zarówno te „bajkowe”, jak

⁶ Informacje od Agnieszki Bernackiej – kierownika działu „Jedność dla dzieci”, 10.07.2015 r.

⁷ Pod koniec prac nad niniejszym artykułem ukazał się nowy *Katalog wydawniczy kwiecień 2015–październik 2015*. Zawiera on 380 książek dla dzieci, w tym 31 określonych jako nowości oraz 20 zapowiedzi. Ich charakter i proporcje nie wpływają na ogólny wizerunek wydawnictwa.

Tabela 1. „Jedność dla dzieci” z podziałem na kategorie wiekowe i tematykę, w latach 2014–2015

Wiek	Tematyka	Liczba książek
3–6 lat	Baśnie, bajki, opowieści	38
	Wielkie problemy małych ludzi	19
	Moje hobby... kolorowe naklejki	6
	Książki religijne	5
Razem		68
7–10 lat	Baśnie, bajki, opowieści	48
	Pomysły Cecylki Knedelek	14
	Eksperymenty	20
	Książki małego mądrali	55
	Moje hobby	24
	Kolorowe naklejki	15
	Mały artysta... wycinanki, dekoracje i inne dobre pomysły	40
	Książki religijne	40
	Wielkie problemy małych ludzi	1
Razem		257
10–12 lat	Baśnie, bajki, opowieści	4
	Trochę inne książki	8
	Leksykony	10
	Książki małego mądrali	4
	Mały artysta... wycinanki, dekoracje i inne dobre pomysły	8
	Książki religijne	15
	Wielkie problemy małych ludzi	1
Razem		50

Źródło: Wydawnictwo „Jedność”. Katalog wydawniczy październik 2014–kwiecień 2015

i realne. Za przykład niech posłuży seria: *Zwierzęta z lasu* (2013), *Zwierzęta z puszczy* (2013), *Zwierzęta z podwórka* (2013), *Kurczątko Pipi* (2013) autorstwa Fabrizio Pezollego i Emmy Mora oraz seria: *Mały Króliczek i jego*

najlepszy przyjaciel (2011), *Mały Króliczek jedzie pod namiot* (2013), *Mały Króliczek ma wolne* (2013), *Mały Króliczek i jego magiczna marchewka* (2013). Dwie pierwsze książki napisała Heidi D'Hamers, dwie kolejne – ta sama autorka wspólnie z Gunterem Segersem.

Ogromną rolę w procesie wychowawczym i w przygotowywaniu dziecka do życia w społeczeństwie odgrywać mogą pozycje z kategorii „Wielkie problemy małych ludzi”. Na uwagę zasługuje tu książka *Powiedz mi, dlaczego... Nie mogę gryźć koleżanek?* (2012) Sary Agostini, w której autorka w prosty sposób, posługując się przykładami z codziennego, „dziecięcego” życia wyjaśnia, dlaczego przemoc jest zła. Warto wspomnieć też o tekstach propagujących tolerancję dla różnych rodzajów inności. Do szczególnie wartościowych należy *Maurycy i jego życie w rozmiarze XXL* (2009). Jany Frey, autor publikacji, nie tylko bowiem uczy przyjaznych zachowań wobec chłopca „innego”, bo cierpiącego na otyłość, ale także podkreśla, że otyłości należy zawczasu zapobiegać. Inności dotyczą też kolejne książeczki z tej kategorii: *Tomek ma ADHD. Historia chłopca takiego jak Ty!* (2011) Jeanne Kraus oraz *Filip – mały wiercipięta* (2011) Christine Merz. Wydawnictwa te dotyczą dzieci nadpobudliwych i ich problemów w domu i w szkole. Przeznaczone są więc zarówno dla nich samych, jak i dla ich rodziców i wychowawców.

Kilka pozycji należących do kategorii „Wielkie problemy małych ludzi” dotyczy nauki dobrych manier, by wymienić: *Dziękuję* (2012) i *Przepraszam* (2012) z serii *Magiczne słowa* autorstwa Agostini, *Naucz się dobrych manier* (2007) i *Zachowuj się! Oskar i Emilka uczą się dobrych manier* (2011) Merz oraz *Tajemnice Klubu Dobrych Manier* (2008) Doroty Skwark i *Księżniczka Zuzia i dobre maniere* (2011) Eleonory Barsotti.

Dla maluchów wydawnictwo przygotowało 6 pozycji z serii *Naklejki – iskiarki*, zawierających, oprócz tekstu, strony z kolorowymi, brokatowymi naklejkami oraz 5 książeczek religijnych, wśród których do najciekawszych należy książeczka *Mamo, poczytaj mi Biblię* (2013) Sophie Piper, z której maluchy mogą się dowiedzieć, jak powstał świat i kim był Jezus.

Grupą uprzywilejowaną, jeśli chodzi o książki dla dzieci, wydawane przez „Jedność” wydają się być 7–10-latkowie. Dla nich bowiem oferta jest najbogatsza – w omawianym katalogu obejmuje aż 257 pozycji, podzielonych na 8 kategorii tematycznych.

Oczywiście, dzieci w tym wieku również uwielbiają słuchać baśni i je czytać. Przygotowano więc dla nich serię *Baśnie polskie*, obejmującą *Królewą Żabkę* (2013), *Pierścień orlicy* (2013), *Złotą Kaczkę* (2013), *Szklaną górę* (2013) i *Toruńskie pierniki* (2014) – wszystkie autorstwa Liliany Bardijewskiej z ilustracjami Oli Makowskiej. Poza serią wydano też *Baśnie i legendy polskie* (2014) oraz *Baśnie polskie* (2012) w opracowaniu Skwark. Z klasyki: *Baśnie braci Grimm* (2011) i *Baśnie Andersena* (2010) w serii *Baśnie pokoleń*, *Baśnie z 1001 nocy* (2009) z tekstem Horsta Könnemanna oraz *Bogowie i herosi mitów greckich* z tekstem Anny Casalis. Na szcze-

gólną uwagę zasługują też dwa zbiory: *Baśnie i legendy ziemi świętokrzyskiej* (2011) oraz *Baśnie i legendy ziemi radomskiej* (2013) w opracowaniu Zenona Gierały. Dzięki nim młody czytelnik ma okazję poznać dzieje i wartości swojego regionu, swojej „małej ojczyzny” – Ziemi Świętokrzyskiej w jej kulturowych i historycznych granicach: „odwiedzić” ciekawe miejsca, zamki i zabytkowe kościoły, wkroczyć w świat legend o czarownicach i tajemnic Świętego Krzyża. Dodatkową wartość zbiorów stanowią historyczne komentarze do legend.

Ciekawym pomysłem jest cykl książeczek o małej kucharce Cecylce Knedelek, np.: *Smaczny elementarz Cecylki Knedelek* (2012), *Cecylka Knedelek czyli książka kucharska dla dzieci* (2014), *Cecylka Knedelek i kanapki z kanapy* (2013), czy *Cecylka Knedelek i ulica Ciasteczkowa* (2009). Autorką cyklu jest Joanna Krzyżanek. Każda z książek zawiera od kilku do kilkudziesięciu przepisów na proste potrawy, ale o wymyślnych nazwach: m.in. na bezowe owieczki, kluseczki z deseczki, domowe bałwanki, chrupiące łatki, czy imbirowe aniołki. Z kolei w książce *Słowniczek ortograficzny Cecylki Knedelek* (2012) bohaterka podaje przepis na to, jak zapamiętać pisownię trudnych wyrazów. Elementem dodatkowo uatrakcyjniającym serię jest prowadzony przez wydawnictwo serwis internetowy (www.cecylkaknedelek.pl), w którym prezentowane są m.in. książeczki o Cecylce oraz jej przepisy kulinarne.

Dwie następne kategorie książek dla 7-10-latków: „Eksperymenty” i „Książki małego mądrali” są odpowiedzią na odwieczną ciekawość dzieci i na potrzebę poznawania przezeń świata i rządzących nim praw. Są zachętą do samodzielnego myślenia i działania, odkrywania, badania i zadawania pytań. Oprócz opracowań ogólnych, np. *Niesamowite eksperymenty* (2013) Trevora Cooka, *Supereksperymenty* (2013) Chrisa Oxlade, *Niebezpieczne eksperymenty* (2013) Ute Frisena, czy *Świat nauki w niezwykłych eksperymentach* (2014) Hansa Jürgena Pressa, są też książki poświęcone doświadczeniom z najprostszymi, wręcz banalnymi produktami: *Z wody, waty i kostek cukru* (2006) Barbel Merthan, *101 eksperymentów z roślinami* (2011), *101 eksperymentów z wodą* (2010), czy *Kolorowy zawrót głowy. Eksperymenty z farbami* (2014) Ulrike Berger. Na uwagę zasługuje też książka *Rodzice i dzieci jako odkrywcy* (2006) Stephana Karmanna.

Niejako uzupełnieniem cyklu „eksperymentowego” są „Książki małego mądrali”. Tych dla 7-10-latków jest w katalogu aż 55 tytułów. Cztery z nich to zbiory łamigłówek z serii *Ćwiczę umysł*, np. *Zabawne łamigłówki* (2014) i *Zakrecone łamigłówki* (2014), które stanowią interesującą rozrywkę, a jednocześnie doskonały trening rozwijający u dzieci logiczne myślenie.

Wiele spośród książek w tej kategorii dotyczy świata zwierząt i praw nim rządzących, podanych w ciekawej, przystępnej formie, np. *Zwierzęta. Wiele pytań, wiele odpowiedzi* (2013) Tony’ego Wolfa, *Wielka księga małuchów, czyli zwierzęta i ich młode* (2013) Andrei Bempensante i Iry Rubini, oraz

trzy z serii *Dlaczego To Tak?: Dlaczego zebra ma paski?* (2010), *Dlaczego biedronka ma kropki?* (2010) oraz *Kto wymyślił rzepy? Przyroda w technice* (2014), czyli o tym, jak świat nauki czerpie inspiracje z natury. Autorką wszystkich opracowań jest Ulrike Berger.

Kolejną interesującą propozycją, wprowadzającą młodego czytelnika w świat nauki i techniki są 4 serie: *Wynalazki, które zmieniły świat, Szukaj i znajdź, Świat nauki i Tajemnice słynnych ludzi*. W skład tej pierwszej wchodzi m.in. następujące pozycje: *Maszyny i ich tajemnice* (2009) i *Na ziemi, pod wodą, w powietrzu* (2009) Gerry'ego Bailey'a; seria druga składa się z 4 tomów: *Przyroda* (2011), *Historia* (2011), *Transport* (2011) i *Mój świat* (2011) – wszystkie autorstwa Olivii Brookes; trzecia seria składa się z 15 tomów, wśród których są m.in.: *Proste maszyny* (2010), *Transport lądowy* (2007), *Technika* (2010) Bailey'a i Steve'a Way'a. Wyjątkowo intrygująco i zachęcająco prezentuje się ostatnia, 12-tomowa seria, gdyż obejmuje opowieści m.in. o *Mapie Kolumba* (2009), *Kamieniu księżycowym Armstronga* (2008), *Palecie Leonarda* (2009), *Peruce Mozarta* (2008), *Kapeluszu Napoleona* (2008) i *Sandałach Juliusza Cezara* (2009). Wszystkie są autorstwa Bailey'a i Karen Foster. Napisane prostym językiem i z humorem stanowią przyjemną lekcję historii i kultury.

Wśród książek z kategorii „Moje hobby” jest dużo pozycji dotyczących hodowli i pielęgnacji zwierząt domowych, np. książki: *Mój kotek* (2012), *Mój chomik* (2012), *Mój piesek* (2012), *Mój kanarek* (2014), *Mój żółw* (2014) i *Moja złota rybka* (2014) – wszystkie Brunona Tenerezzzy. „Moje hobby” to także coś przyjemnego dla oka, np. zbiorowa praca *Dekoracje dla wszystkich* (2013) i dla żołądka, np. *Kuchnia pełna głodomorów* (2007) Karin Raschke. Z kolei z książeczkami z kategorii „Mały artysta... wycinanki, dekoracje i inne pomysły” dzieci mogą rozwijać swoje zdolności manualne. Jak malować podpowie m.in. *Magiczna paleta* (3 cz., 2015) Barbary Żołądek (zawiera farby wodne); cuda z papieru nauczą robić m.in. książeczki: *Moja kolorowa księga ozdób z papieru* (2009) Marii-Reginy Altmayer i Michaela Altmayera, *Bawię się i tworzę papierowe zoo* (2012) Paoli Caliar i Sereny Mozzato i *Składanki, wycinanki z papieru* Stephanie Feghelim; małym majsterkowiczom przyda się zbiorowa praca *Czas na majsterkowanie. Pomysły dla całej rodziny* (2009).

Spśród książek religijnych dla 7-10-latków uwagę zwraca duża oferta tekstów *Biblii* – w wielu wersjach i opracowaniach, by wymienić tylko niektóre: *Biblia dla dzieci. Historia miłości Boga do człowieka* (2012) w adaptacji Catherine DeVries, czy *Biblia w opowiadaniach na każdy dzień roku* (2012) pod red. Michała Rowińskiego. Ponadto historie biblijne przybliży czterotomowa seria *Poznaję Biblię*, czyli *Boże Narodzenie*, *Dobry Samarytanin*, *Jezus i połów ryb* oraz *Wielkanoc* (wszystkie 2013) autorstwa Vica Parkera. Zapewne wielość wersji *Biblii* i książek religijnych w ofercie dla 7-10-latków spowodowana jest tym, że te właśnie dzieci przystępują do

I Komunii świętej – wówczas *Biblia*, czy też książka oparta na historiach biblijnych może stanowić pamiątkę lub prezent z tej okazji.

Dla czytelników w wieku 10–12 lat przygotowano 50 pozycji. Są tu zbiory baśni, mitów i legend, a wśród nich *Mity greckie dla dzieci* (2012) w opracowaniu Anny Milbourne i Louie Stowell.

Na „Trochę inne książki” składają się m.in. pełne humoru poradniki, pomagające nastolatkom rozwiązać najtrudniejsze, „życiowe” sprawy: *Niezbędnik chłopaka. Nie możesz tego nie wiedzieć* (2014) Martina Olivera i *Niezbędnik dziewczyny. Nie możesz tego nie wiedzieć* (2014) Lottie Stride oraz podobne w treści i celach: *To nie draka! Świetne rady dla chłopaka* (2013) Olivera i *To nie kpiny! Świetne rady dla dziewczyny* (2013) Alexandry Johnson.

Dla 10–12-latków przeznaczone są wszystkie opracowania z kategorii „Leksykony” (10 tytułów), a wśród nich seria *Prawie wszystko o...: Dinozaury* (2014) Paoli D’Agostino, Federiki Magrin i Viviany Cerrato, *Przyroda* (2014) Enrico Maraffino i *Sport* (2014) Annalisy Pomilio oraz praca zbiorowa pod red. Marka Bujaka *Świat wiedzy w pytaniach i odpowiedziach* (2014). Natomiast „Książki małego mądrali” dla 10–12-latków to seria p.n. *Dziecko potrafi*, a w jej ramach dwie pozycje: *Pamiętaj, chemiku młody...* (2014) Jilla Frankela Hausera, która pomoże młodemu naukowcowi przeprowadzić ciekawe doświadczenia z wykorzystaniem różnych mikstur i roztworów, dostępnych w każdej domowej kuchni oraz druga: *Jaka będzie pogoda?* (2014) Marka Breena i Kathleen Friestad, stanowiąca niezbędny poradnik dla każdego początkującego meteorologa. Dwie kolejne pozycje to podręczniki odkrywcy: *Kosmos* (2014) Sue Becklake i zbiorowa praca *Dinozaury* (2014). W pierwszej młodzi badacze zapoznają się m.in. z mapą nieba i poznają najważniejsze zjawiska z udziałem gwiazd i planet; z drugiej dowiedzą się, jak wyglądało życie w erze dinozaurów.

Dla tej grupy wiekowej również przygotowano kilka pozycji w kategorii „Mały artysta... wycinanki, dekoracje i inne pomysły”. Są tu przede wszystkim instrukcje i projekty orgiami, np.: *Origami. Sztuka składania papieru* (2014) Lisy Miles, czy *Latające orgiami. Samoloty, latawce, rakiety* (2013) Mari Ono i Roshina Ono. Z każdej z tych książek młody artysta dowie się jak stworzyć niepowtarzalne modele z papieru, czyli jak zwykłą kartkę zamienić np. we wspianego łabędzia.

Wśród książek religijnych dla tej grupy wiekowej na uwagę zasługują m.in. pomocny w lekturze tekstu *Biblii Atlas biblijny dla dzieci* (2009) June E. Darling i *Historie biblijne* (2014) Helen Otway. Ta ostatnia pozycja oprócz konkretnej wiedzy oferuje oparte na tekście zadania, łamigłówki i rebusy. Wiele publikacji nawiązuje do życia Jezusa i świętych, a są to m.in.: *Życie w czasach Jezusa. Praca – zwyczaje – religia* (2011) Anne Adams, *Płaszcz i miecz. Przygody Pawła z Tarsu* (2009) Franco Signoracciego i *Franciszek i Klara. Historia z Asyżu* (2015) Toniego Matasa.

Można zauważyć, że wiele książek wydawanych jest w postaci serii. Takie rozwiązania pozwalają na systematyczne gromadzenie literatury na konkretny temat, czy książki wybranego autora; serie ułatwiają także dzieciom samodzielne kolekcjonowanie ulubionych lektur.

Kryterium języka. Przykłady

Zasadniczy trzon produkcji wydawniczej „Jedności” stanowią prace autorów obcych (zob. tab. 2). Wśród 375 książek dla dzieci było 301 przekładów, 63 książki autorów polskich (w tym jedna praca zbiorowa) i 11 publikacji bez tekstu.

Tabela 2. Struktura językowa działu „Jedność dla dzieci” w latach 2014–2015

Język oryginału	Liczba książek	Język oryginału	Liczba książek
angielski	140	francuski	9
włoski	82	węgierski	6
polski	63	duński	2
niemiecki	61	hiszpański	1
Razem	364		

Źródło: Wydawnictwo „Jedność”. Katalog wydawniczy październik 2014–kwiecień 2015

Najwięcej, bo aż 140 książek, w tym 111 prac autorskich i 29 prac zbiorowych, było przekładów z języka angielskiego. Najmniej było książek tłumaczonych z języka duńskiego (tylko 2 prace autorskie) i z języka hiszpańskiego (1 praca autorska). Twórczość autorów anglojęzycznych wydaje się więc być najpoważniejszym źródłem inspiracji dla kieleckiego wydawnictwa.

Autorzy i tłumacze

W katalogu znalazły się książki 179 autorów, w przeważającej liczbie współczesnych, w tym 61 angielskich i amerykańskich, 52 niemieckich, 34 włoskich, 16 polskich, 7 francuskich, 3 japońskich (ale prace tłumaczone są z języka angielskiego), 2 autorów węgierskich, 2 belgijskich piszących po angielsku i po jednym autorze duńskim i hiszpańskim.

Najpopularniejszymi autorami anglojęzycznymi są: Gerry Bailey (20 książek wydanych przez „Jedność”), Karen Foster (11), Victoria Parker

i Jocelyn Miller (po 6) i Olivia Brookes (5). Jeśli chodzi o autorów niemieckich to sytuacja wygląda następująco: po 5 książek opublikowały Ulrike Berger i Antje Kleinelütern-Depping, po 4 – Christine Merz i Christina Langner. Włoscy autorzy: Fabrizio Pezzoli, Paola D’Agostino i Sara Agostini wydali po 4 książki. Czterokrotnie też wydrukowano książki belgijskiej autorki piszącej po angielsku – Heidi D’Hamers. Pozostali autorzy angielscy, niemieccy i włoscy oraz autorzy węgierscy, duńscy, hiszpańscy, belgijscy i francuscy w omawianym katalogu pojawiają się od 1 do 3 razy.

Spośród 16 autorów polskich najwięcej opublikowały: współpracująca stale z wydawnictwem Krzyżanek – pomysłodawczyni cyklu o Cecylce Kne-delek (14 pozycji), Skwark – jedna z inicjatorek i pierwsza redaktor działu „Jedność dla dzieci” (10 książek) oraz Żołądek – do 2014 r. redaktor odpowiedzialna za dział dziecięcy, która teraz zajmuje się m.in. opracowaniem redakcyjnym publikacji zagranicznych (11 książek). W zakresie adaptacji baśni klasycznych stale z „Jednością” współpracuje jedna z najpopularniejszych dziś autorek książek dla dzieci i młodzieży, słuchowisk i sztuk teatralnych – Liliana Bardijewska. Warto dodać, że jej książka *Dom ośmiu tajemnic* (Warszawa 2006, 2007) została wpisana na Listę Honorową IBBY (2008), inne zaś publikacje zdobywały nagrody i wyróżnienia Polskiej Sekcji IBBY⁸. W „Jedności” ukazało się 7 książek tej autorki. Z wydawnictwem współpracuje również Joanna Kiercz – autorka książek oraz redaktor i wydawca edukacyjnych pisemek dla dzieci „Bunio” i „Ortofanek”. W kieleckiej oficynie ukazało się 6 jej książek. Makowska – przede wszystkim grafik i ilustrator, ale także autorka tekstów dla dzieci wydała tu 4 książki. Po 3 książki opublikowali w „Jedności”: Zenon Gierała – regionalista, zbieracz folkloru i legend świętokrzyskich, Anna Jóźwik – katechetka i logopeda. Pozostali polscy autorzy: Jan Skorupski, Dariusz Chodyniecki, Beata Więckowska, Wojciech Ciągło, Maria Michaela Błachut, Edyta Borzych, Piotr Żak i ks. Marek Dziewiecki wydali w „Jedności” po 1-2 książki dla dzieci.

Wśród tłumaczy są tacy, którzy współpracują z wydawnictwem od lat oraz tacy, którzy tłumaczyli tylko pojedyncze pozycje. Do tych pierwszych należą m.in.: Zofia Pajak, która przełożyła 48 pozycji z języka włoskiego i 5 pozycji z języka francuskiego; Katarzyna Tudruj-Wróżyna, która przetłumaczyła 24 pozycje z języka angielskiego, 3 z węgierskiego i 1 z duńskiego. Najpopularniejszą tłumaczką z języka niemieckiego jest Edyta Panek, która przełożyła 27 książek. Ponadto wiele tytułów tłumaczyły z angielskiego Joanna Sabbo-Gołębiewska (20) i Zuzanna Ferenc-Warchałowska (16). Pozostałych 56 tłumaczy przełożyło każdy od jednej do kilku pozycji.

⁸ IBBY (International Board on Books for Young People) – założona w 1953 r. międzynarodowa organizacja non-profit, zajmująca się literaturą dziecięcą, z siedzibą w Bazylei. Na Listę Honorową IBBY co dwa lata trafiają książki zgłaszane przez sekcje narodowe. Polska Sekcja IBBY istnieje od 1974 r.

Szata graficzna, nakłady i ceny

Znaczna część książek dla dzieci i młodzieży ma ilustracje, a ich liczba zależy od wieku odbiorcy. Dominują w publikacjach dla najmłodszych, dla których książka służy przede wszystkim do oglądania, a tekst początkowo ma na celu tylko objaśnienie obrazków. W książkach dla małych dzieci materiał ilustracyjny i tekst tworzą nierozzerwalną całość. Ilustracje dostosowane są do treści książki, poziomu potencjalnego odbiorcy; są starannie dobierane zarówno pod względem treści (np. motywów), jak i formy (np. kolorystyki). Przeważają ilustracje w konwencji realistycznej, choć zdarzają się także, szczególnie w baśniach, ilustracje fantastyczne. Książki oddziałują więc na czytelnika na różnych poziomach: tekstowo i wzrokowo. Równie atrakcyjnie wyglądają publikacje w opracowaniu graficznym polskich ilustratorów. Książki niebędące na licencji ilustrują polscy graficy. Część z nich jest zatrudniona na stałe w wydawnictwie, np. Makowska i Borzych, część natomiast z wydawnictwem jedynie współpracuje i są to m.in.: Zenon Wiewiurka, Marcin Ciseł, Aleksander Panek, Monika Giełżecka, Jolanta Ziętał, Mirosław Siara, Karolina Gawryś i Marcin Piwowarski.

Wszystkie książki są drukowane w funkcjonującej w ramach jednego przedsiębiorstwa z Wydawnictwem „Jedność” Drukarni im. Adama Półtawskiego – spadkobierczyni przedwojennej Drukarni „Jedność”. Drukarnia jest wyposażona w najnowocześniejsze urządzenia do druku i oprawy (Skorupa, 2014, s. 89; Park maszynowy, 2013). Jeśli natomiast macierzysta drukarnia nie jest w stanie czegoś wykonać – np. jakiegoś szczególnego zdobienia – prace są zlecane firmom zewnętrznym.

Nakłady książek dla dzieci zależne są od zapotrzebowania rynku i kształtują się od 500 do kilku tysięcy egzemplarzy. W przypadku dużego popytu na jakiś tytuł zawsze istnieje możliwość dodruku. Ceny książek również są bardzo zróżnicowane, zależą przede wszystkim od objętości dzieła, jego szaty graficznej, rodzaju oprawy i wynoszą od kilku złotych za książeczki z naklejkami i kolorowanymi (6,90-9,90 zł), do kilkudziesięciu złotych, np. za niektóre wydania *Biblii* (*Biblia opowiedziana dzieciom. Stary Testament* kosztuje 89 zł, *Biblia opowiedziana dzieciom. Nowy Testament* – 78 zł – a cena obu w komplecie wynosi 140 zł, zaś *Biblia w opowiadaniach na każdy dzień roku* – 56,90 zł), czy za wydawnictwa encyklopedyczne (np. cena każdego z leksykonów: *Odkrywamy zdumiewający świat. Nowe spojrzenie na rzeczywistość*, *Odkrywamy ekstremalny świat. Niezwykłe, szokujące, prawdziwe* i *Odkrywamy bezwzględny świat. Niszczące siły, śmiertelne zagrożenia* wynosi 69,90 zł). Przeciętnie ceny książek wynoszą od 15 do 30 zł i zważywszy na ich bogatą i wartościową szatę graficzną, wydaje się, że nie są wysokie.

Formy promocji

Aby dotrzeć ze swoją ofertą, także w zakresie literatury dziecięcej, do jak najszerszych kręgów czytelników, wydawnictwo stosuje różnorodne rodzaje promocji. Są wśród nich zarówno formy tradycyjne: katalogi wydawnicze, recenzje, targi książki, jak i nowoczesne: reklama internetowa – współpraca z blogerami, patronat portali o tematyce dziecięcej, gadżety.

Dwa razy w roku – wiosną i jesienią ukazuje się katalog, zawierający bieżącą ofertę książek polskich, a w zakresie publikacji zagranicznych – te, co do których nie wygasła jeszcze licencja, czyli na ogół z 5 ostatnich lat. Rejestr obejmuje następujące działy: „Jedność dla dzieci”, „Edukacja i wychowanie”, „Jedność dla domu”, „Psychologia” i „Upominek”. Raz w roku natomiast, na wiosnę, jest drukowany wykaz uwzględniający całość produkcji w zakresie książki religijnej, w tym książki religijne dla dzieci, choć te ostatnie wykazywane są też w katalogu pierwszym. Ponadto w roku szkolnym wydawnictwo publikuje spis *Programy i podręczniki do nauczania religii dla wszystkich etapów edukacyjnych zgodne z nową podstawą programową katechezy*. Katalogi zawierają wizerunek okładki książki, jej tytuł, objętość, cenę oraz ISBN i kod kreskowy; niekiedy też nazwisko autora i ilustratora. Wymienione druki pełnią potrójną rolę: wizerunkową – pokazują aktualną ofertę wydawnictwa; informacyjną dla klienta indywidualnego; informacyjną dla księgarza, który z wykorzystaniem kodu kreskowego może zamawiać poszczególne pozycje.

Dział Sprzedaży wydawnictwa „Jedność” wysyła egzemplarz obowiązkowy do Biblioteki Narodowej w Warszawie. Ponadto są przekazywane egzemplarze recenzyjne, m.in. do następujących czasopism o tematyce związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci: „Świerszczyk”, „Guliwer”, „Wychowanie w Przedszkolu” i „Bliżej Przedszkola”. Lata istnienia na rynku zaowocowały wieloma kontaktami z dziennikarzami – lokalnymi i nie tylko, którym raz-dwa razy w miesiącu wydawnictwo dostarcza informacje o nowościach.

Bardzo ważną formą promocji wydawnictwa są targi książki. Oficyna prezentuje swoją ofertę m.in. na: Warszawskich Targach Książki, Targach Wydawców Katolickich w Warszawie, Targach Książki w Katowicach, Targach Książki dla Dzieci, Międzynarodowych Targach Książki w Krakowie, Poznańskich Spotkaniach Targowych – Książka dla Dzieci i Młodzieży, Targach Edukacyjnych w Poznaniu, na targach SACROEXPO i Targach Edukacyjnych Edukacja w Kielcach. Wydawnictwo „Jedność” prezentuje swoje publikacje również na Festiwalu Książki dla Dzieci i Młodzieży „Czytajmy” w Warszawie na Zamku Królewskim oraz na lokalnych imprezach, takich jak np. Święto Kielc (Dobrołęcki, Dobrołęcka, 2014, s. 13-55)⁹.

⁹ Także informacje od kierownika Działu Reklamy; 10.06.2015 r.

Globalna sieć daje ogromne możliwości promocji, z których korzystają również wydawnictwa. Na stronie internetowej „Jedności” dostępne są informacje o całej jej ofercie; oprócz okładek i pełnych danych bibliograficznych prezentowane są krótkie charakterystyki poszczególnych pozycji, a niekiedy także odnośniki (linki) do recenzji.

Recenzje zamieszczane są na portalach i serwisach o tematyce dziecięcej, bądź literaturoznawczej, ale nie tylko, bo np. na: Recenzje młodzieżowe (<http://recenzje-mlodziejowe.blogspot.com/>), Granice.pl, Wszystko o literaturze (<http://www.granice.pl>), Czas Dzieci (czasdzieci.pl), Mój kącik książkowy (<http://testowanieartdzieciece.blogspot.com/>), Zabawkarka (<http://zabawkarka.blogspot.com>), Półeczka z książkami (<http://poleczkazksiazkamibeel2.blox.pl>), Lubimy czytać (www.lubimyczytac.pl), Zakurzona półka (www.zakurzonaopolka.blogspot.com), Książki do poduszki (<http://ksiazki-do-poduszki.blogspot.com>), Odkrywca mama (<http://odkrywcamama.blogspot.com>), na stronie Festiwalu Książki dla Dzieci i Młodzieży (<http://www.festiwalczytajmy.pl>), a nawet w serwisach: Fronda.pl (<http://www.frona.pl>), Salon 24 (www.salon24.pl) i Gazeta Wyborcza (www.gazeta.pl).

Ciekawą, a przy tym tanią inicjatywą promocyjną są gadżety, przeznaczone na graty dla dzieci, produkowane z odpadów drukarskich w Drukarni im. Adama Półtawskiego: zakładki do książek i podkładki pod kubek z ilustracjami z bajek oraz zawieszki na drzwi z miło brzmiącymi hasłami: „Nie przeszkadzać, jestem w bajce”, „Nie śpię, czytam!” itp.

Rozpowszechnianie

Od czasów przedwojennych przy instytucji działa księgarnia, mieszcząca się w Kielcach przy ul. Jana Pawła II 4, w pobliżu siedziby Wydawnictwa. Ponadto w zakresie rozprowadzania swoich publikacji, w tym książek dla dzieci, oficyna współpracuje z kilkudziesięcioma ogólnopolskimi i lokalnymi dystrybutorami. Wśród nich są m.in. Platon, Matras, FK Oleśiejuk, Azymut i Wikr; sieci księgarskie, takie jak Dom Książki Białystok i Empik. Wydawnictwo ma także sześciu przedstawicieli regionalnych. Nieliczne druki są przekazywane natomiast do hipermarketów i kiosków przy-parafialnych. Wydawnictwo prowadzi również bezpośrednią współpracę ze szkołami i z bibliotekami (Gołębiewski, Waszczyk, 2014 s. 447; Skorupa, 2014, s. 91). Oczywiście wszystkie książki można zamawiać też w księgarni internetowej (<http://www.jednosc.com.pl/>).

Podsumowanie

Analiza katalogów wydawniczych oraz strony internetowej „Jedności” pozwala stwierdzić, że oferta oficyny w zakresie książki dziecięcej jest nadzwyczaj bogata – tak pod względem treści, jak i formy publikacji. Zarówno

dzieci, jak i ich rodzice i opiekunowie – którzy zechcą towarzyszyć im w świecie przygód książkowych – na pewno znajdą coś dla siebie. Odbiorcami są bowiem zarówno dzieci, które lubią piękne bajki i opowieści, albo chcą poznać świat, nie wychodząc z domu, jak i dorośli, którzy w ciekawy, niekonwencjonalny sposób chcą spędzić czas z dziećmi, ucząc ich przy okazji.

Wydawane przez „Jedność” baśnie tekstem i ilustracjami przemawiają do wyobraźni dzieci; pisane ze smakiem i wyczuciem, mądre i piękne, odkrywają najmłodszym czytelnikom nieznane i zachwycające krainy. Książki dla starszych dzieci i dla młodzieży umożliwiają im poszukiwanie szerszej wiedzy z różnych dziedzin, daleko nieraz wykraczającej ponad programy szkolne, rozbudzając tym samym poznawcze pasje.

Oprócz Wydawnictwa MAC – od 25 lat wspierającego nauczycieli i uczniów w codziennej edukacji oraz Wydawnictwa MD – od 2004 r. służącego swą ofertą rozrywce i edukacji – „Jedność” jest jedną z najbardziej liczących się oficyn na kieleckim rynku książki dla dzieci i młodzieży, ale także jedną z ważniejszych na rynku ogólnopolskim.

Bibliografia

- Dobrołęcki, P., Dobrołęcka D. (2014). *Rynek książki w Polsce 2014. Targi, instytucje, media*. Warszawa: Biblioteka Analiz.
- Głowacki, P. (2012). Jedność niemal na wyłączność. *Świat Poligrafii*, 1, 32–33.
- Gołębiewski, Ł., Waszczyk, P. (2014). *Rynek książki w Polsce 2014. Wydawnictwa*, Warszawa: Biblioteka Analiz.
- Gulińska, G. (2006). Księgarnia „Jedność” w Kielcach jako przykład działalności księgarń katolickich w Polsce po 1939 r. *Studia Bibliologiczne Akademii Świętokrzyskiej*, 10, 65–84.
- Kobryń, E. (1993). Dzieje i produkcja wydawnicza oficyny „Jedność” 1918–1939. (Praca magisterska). Kielce: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- O Wydawnictwie. (2014). Pobrane 20 czerwca 2015, z: http://jednosc.com.pl/o_wydawnictwie.php
- Park maszynowy. (2013). Pobrane 20 czerwca 2015, z: <http://www.drukarnia.kielce.pl/park-maszynowy.html>
- Poniewierska, J. (2007). Reaktywacja Wydawnictwa „Jedność” w latach 90-tych. (Praca magisterska). Kielce: Akademia Świętokrzyska im. Jana Kochanowskiego.
- Skorupa, L. (1991). Wydawnictwo „Jedność”. *Kielecki Przegląd Diecezjalny*, 2–3, 154–155.
- Skorupa, L. (2007). „Jedność” jednoczy miłość do książek. *Wydawca*, 3, 12–18.
- Skorupa, L. (2014). Ks. Leszek Skorupa. Dyrektor Wydawnictwa Jedność. W: P. Dobrołęcki, K. Frołow, Ł. Gołębiewski, E. Tenderenda-Ożóg, P. Waszczyk (rozm. przezpr.), *Rozmowy o rynku książki* (s. 82–92). Warszawa: Biblioteka Analiz.
- Ślawiński, J. (1988). *Adam Póttawski – ty-pograf artysta*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

- Stec, E. (1981). Adam Jerzy Półtawski – w setną rocznicę urodzin. *Bibliotekarz*, 5, 118–120.
- Wydawnictwo „Jedność”. *Katalog wydawniczy październik 2014–kwiecień 2015*. (2014). Kielce: Wydawnictwo „Jedność”.
- Strzałka, J. (2003). Książ-kapitalista? Portrety wydawców: Wydawnictwo Jedność. *Tygodnik Powszechny*, 49, 15

Aleksandra Lubczyńska

***Books for children published by “Jedność” Publishing House in Kielce
in the years 2014–2015***

Abstract

The aim of this article is to present the offer of the „Jedność” Publishing House in Kielce in the field of children’s books. The Publishing House was founded in the interwar period. It initially offered mainly books on theology, biblical studies, spirituality, philosophy, history, bioethics and hagiography. Later the offer was extended to include textbooks, methodological guides and teaching aids. Recently, the department of children’s books has developed. These books are mostly written contemporary foreign authors, published under license, although the offer of the books by Polish authors is as rich and interesting. The research on the publishing house repertoire was conducted using the method of functional analysis, method of analysis of the book groups and structural and typological methods, as well as the statistical method.

Keywords: books for children and young people, Kielce, Publishing House “Jedność”